

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

СТАТИСТИКА РИНКІВ

**Методичні рекомендації
до самостійної роботи студентів
спеціальності 051 "Економіка"
першого (бакалаврського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2018**

УДК 311:33(07)
С78

Укладач І. А. Сєрова

Затверджено на засіданні кафедри статистики та економічного прогнозування.

Протокол № 6 від 09.01.2018 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Статистика ринків : методичні рекомендації до самостійної роботи студентів спеціальності 051 "Економіка" першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. І. А. Сєрова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 49 с.

Подано комплекс прикладних завдань відповідно до модулів та тем, що дають змогу закріпити теоретичні знання, сформувати професійні компетентності з оброблення інформаційного матеріалу щодо специфіки оцінювання ринкового середовища.

Рекомендовано для студентів спеціальності 051 "Економіка" першого (бакалаврського) рівня.

УДК 311:33(07)

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2018

Зміст

Вступ.....	5
Технологія організації СРС.....	8
Планування СРС.....	8
Організація СРС.....	10
Мотивація та контроль.....	11
Завдання та технологія організації СРС.....	12
Змістовий модуль 1. Теорія і практика статистичного дослідження ринків споживчих товарів, засобів виробництва, енергоресурсів, інновацій, інформаційних послуг.....	13
Тема 1. Методологічні засади статистики ринків.....	13
Тема 2. Ринок споживчих товарів.....	14
Тема 3. Ринок засобів виробництва.....	17
Тема 4. Ринок енергоресурсів.....	19
Тема 5. Ринок інновацій.....	21
Тема 6. Ринок інформаційних послуг.....	23
Змістовий модуль 2. Теорія і практика статистичного дослідження ринків праці, грошового та валютного, фондового ринку, ринків нерухомості, кредитних та страхових послуг.....	25
Тема 7. Ринок праці.....	25
Тема 8. Грошовий ринок.....	27
Тема 9. Валютний ринок.....	28
Тема 10. Фондовий ринок.....	30
Тема 11. Ринок нерухомості.....	31
Тема 12. Ринок кредитних послуг.....	33
Тема 13. Ринок страхових послуг.....	34
Змістовий модуль 3. Теорія і практика статистичного дослідження ринків капіталу, соціально-правових послуг, зовнішньої торгівлі. Узагальнюючі характеристики розвитку ринків.....	36
Тема 14. Ринок капіталу.....	36
Тема 15. Узагальнюючі характеристики фінансового ринку..	37
Тема 16. Ринок соціальних послуг.....	39
Тема 17. Ринок правових послуг.....	42

Тема 18. Зовнішня торгівля	43
Тема 19. Узагальнюючі характеристики ринкових відносин	45
Рекомендована література.....	47
Основна	47
Додаткова	48
Інформаційні ресурси	48

Вступ

Нові умови господарювання визначають й нові вимоги щодо формування парадигми освіти, котра передбачає наявність професійної самостійності студентів та їх здатність до безперервного навчання в умовах швидкої зміни знань. Засобом внутрішньо мотивованої діяльності, що спонукає до професійного становлення студентів шляхом розвитку їх особистої активності є самостійна робота (СРС).

Можливість особистого включення студента в формування у нього професійно значимих якостей надає організація СРС на основі компетентнісного підходу. На відміну від знання компетентність існує у формі діяльності. На відміну від навичок – компетентність є усвідомленою. На відміну від уміння – вона пов'язана із саморозвитком творчого потенціалу студента. Інтегрована характеристика знань, вмій та особистих властивостей, що дозволяє вирішити загальний клас задач знаходить відбиття в загальних компетенціях: інтелектуальність, відповідальність, креативність, комунікативність, інформаційна культура, здатність до самооцінки.

Ринок – базове поняття макроекономічного аналізу. Саме на ринку взаємодіють підприємства, параметри ринкової рівноваги і можливості її зміни, що й представляє основний інтерес для дослідника. На ринку діють численні внутрішні і зовнішні чинники, що переплітаються і взаємодіють між собою. Адаптація до умов ринку і регулювання ринкових процесів можливі лише за умови, що ці процеси вивчені, тобто виявлено їх закономірності та тенденції, іншими словами, що ринок стає предметом статистичного дослідження.

Статистика вивчає ринок, процес руху товарів в економічному і географічному просторах, їх обмін на гроші за цінами, що складаються відповідно з дією ринкового механізму, матеріально-технічним і ресурсним забезпеченням цього процесу, соціально-економічними результатами його функціонування.

Вивчення навчальної дисципліни "Статистика ринків", як і вивчення інших статистичних дисциплін взагалі, неможливо без здатності до самоосвіти, аналізу та пошуку необхідної інформації, безперервного навчання та самовдосконалення. На шляху до самостійного пошуку правильної відповіді майбутній аналітик набуває необхідних навичок й умінь, що націлені на практичне використання отриманих у ЗВО знань. Тому, останнім

часом, основна питома вага навчального часу під час вивчення дисципліни відведена під самостійне опанування курсу.

Метою СРС за навчальною дисципліною "Статистика ринків" є систематизація та закріплення отриманих теоретичних знань і практичних навичок щодо статистичних показників та методів аналізу різних видів ринків; поглиблення і розширення отриманих знань; формування вмій використовувати наукову, навчальну, довідкову, періодичну літературу, осмислення отриманої інформації з метою пошуку творчих управлінських рішень. Результатом СРС за навчальною дисципліною повинно стати отримання таких компетентностей (табл. 1).

Таблиця 1

Перелік компетентностей, які формує виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни "Статистика ринків"

Назва компетенції	Зміст компетенції	Вміння студента щодо даної компетенції
1	2	3
Інформаційно-пізнавальна	Здатність здійснювати інформаційний пошук та систематизацію наявної інформації щодо стану та розвитку різних видів ринків	Вести пошук необхідної літератури, робота з навчальною, методичною, періодичною літературою. Виокремлювати, систематизувати та структурувати нову інформацію щодо статистики ринків. Використовувати комп'ютерну техніку та Інтернет для отримання необхідної інформації. Опрацьовувати певний матеріал за навчальною літературою та створювати структурні схеми прочитаного матеріалу. Користуватися отриманою інформацією для написання есе, курсової чи дипломної роботи, виконання типових завдань, вирішення творчих, дослідницьких завдань
Планова	Здатність до проведення прогнозування стану та розвитку ринків	Розробляти план проведення статистичного аналізу ринку. Визначати цілі та пріоритети під час проведення оцінювання та аналізу ринку. Розробляти підходи щодо визначення перспектив розвитку ринку
Обліково-статистична	Здатність проводити розрахунки показників статистики ринків	Розробляти програмно-методологічні та організаційні питання статистичного спостереження ринків. Узагальнювати систему статистичних показників для комплексного аналізу ринкової ситуації. Проводити розрахунки ємкості, потенціалу, масштабу ринків.

1	2	3
		Розраховувати показники ринку засобів виробництва, праці, товарів та послуг, фінансового ринку, валютного та грошового ринків, ринку соціальних та правових послуг, ринку зовнішньоекономічної діяльності, ринку нерухомості тощо
Аналітична	Здатність до проведення аналізу стану та розвитку ринкової ситуації	Аналізувати та прогнозувати ринкову кон'юнктуру. Здійснювати аналіз інфраструктури ринку. Порівнювати соціальні та економічні аспекти розвитку різних видів ринків. Досліджувати взаємозв'язки між різними ринками. Давати узагальнену оцінку стану ринку. Здійснювати оцінювання ефективності та ризику діяльності на ринку. Складати ґрунтовні аналітичні огляди, інформаційні записки відповідно до потреб споживачів цієї інформації
Організаційно-методологічна	Здатність щодо засвоєння загальних положень статистики ринків	Знати сутність статистики ринків. Знати завдання статистики ринків. Знати функції та основні принципи роботи ринків. Знати структуру суб'єктів ринків. Знати послідовність етапів ринкових досліджень. Знати види ринкового сегментування. Знати види цін та методи ціноутворення на ринках. Володіти методичними основами статистичної оцінки ринків
	Здатність упроваджувати статистичну методологію	Встановлювати інформаційне забезпечення дослідження ринків. Класифікувати статистичні методи залежно від об'єкта та суб'єкта дослідження. Обирати відповідний статистичний інструментарій аналізу окремого ринку. Визначати особливості прогнозування розвитку окремих ринків та їх взаємозв'язок. Виявляти чинники і тенденції розвитку ринків
Контрольна	Здатність перевіряти достовірність статистичної інформації	Контролювати достовірність статистичних даних методами логічного та арифметичного контролю
	Здатність будувати економіко-статистичні моделі та перевіряти їх на адекватність	Готувати інформацію, вибирати тип моделей, здійснювати розрахунки їх параметрів та перевіряти адекватність. Використовувати відповідні критерії для аналізу рівня достовірності прогнозних оцінок
Навчально-методична	Здатність до забезпечення безрезервної освіти та підвищення кваліфікації	Вивчати й узагальнювати передовий досвід у сфері статистичного дослідження ринків. Готувати аналітичні записки за тематикою, використовуючи інформацію щодо теоретичних основ та передового досвіду у сфері статистики ринків

Технологія організації СРС

Планування СРС

Планування СРС з навчальної дисципліни здійснюють на основі визначення науково обґрунтованих нормативів часу на виконання всіх видів навчальних завдань за кожною темою. У табл. 2 наведено розподіл часу на СРС згідно з навчальним планом дисципліни.

Таблиця 2

Розподіл часу на СРС згідно з навчальним планом дисципліни "Статистика ринків"

Тема навчальної дисципліни	Тематика СРС	Кількість годин на СРС
1	2	3
<i>Тема 1</i> Методологічні засади статистики ринків	Характеристика складових ринкового механізму, визначення місця регіональних ринків у відтворювальному процесі, вивчення сучасних теорій та концепцій ринку	
<i>Тема 2</i> Ринок споживчих товарів	Нормативно-правове та інформаційне забезпечення ринку споживчих товарів і послуг, методи аналізу комерційних ризиків, аналіз ринкової ситуації за допомогою статистичного інструментарію	
<i>Тема 3</i> Ринок засобів виробництва	Аналіз роботи транспортних підприємств, характеристика ринків виробничих ресурсів та факторів виробництва, аналіз ринкової ситуації за допомогою статистичного інструментарію	
<i>Тема 4</i> Ринок енерго-ресурсів	Характеристика ринків енергетичних матеріалів і продуктів, інформаційне забезпечення ринку інформаційних ресурсів, аналіз ринкової ситуації за допомогою статистичного інструментарію	
<i>Тема 5</i> Ринок інновацій	Дослідження напрямів реалізації державних науково-технічних програм, аналітичне та інформаційне забезпечення ринку інновацій, аналіз ринкової ситуації за допомогою статистичного інструментарію	
<i>Тема 6</i> Ринок інформаційних послуг	Розвиток ІТ-консалтингу, характеристика тенденцій розвитку світового інформаційного ринку, аналіз ринкової ситуації за допомогою статистичного інструментарію	

1	2	3
Тема 7 Ринок праці	Дослідження досвіду закордонних моделей ринку праці, нормативно-правове забезпечення функціонування ринку праці, аналіз ринкової ситуації за допомогою статистичного інструментарію	
Тема 8 Грошовий ринок	Вивчення грошових систем країн світу, діяльність державних фінансових інститутів на грошовому ринку, аналіз ринкової ситуації за допомогою статистичного інструментарію	
Тема 9 Валютний ринок	Дослідження фінансових послуг на валютному ринку, аналіз ринкової ситуації за допомогою статистичного інструментарію	
Тема 10 Фондовий ринок	Організаційно-правове забезпечення фондового ринку, аналіз діяльності інвестиційних фондів, аналіз ринкової ситуації за допомогою статистичного інструментарію	
Тема 11 Ринок нерухомості	Особливості розвитку ринку нерухомості в Україні, визначення тенденцій його розвитку, аналіз ринкової ситуації за допомогою статистичного інструментарію	
Тема 12 Ринок кредитних послуг	Характеристика різних видів кредитування та їх розповсюдженості в Україні, аналіз кредитних систем розвинених країн, аналіз ринкової ситуації за допомогою статистичного інструментарію	
Тема 13 Ринок страхових послуг	Вивчення діяльності страхових компаній: вітчизняний та зарубіжний досвід, аналіз ринкової ситуації за допомогою статистичного інструментарію	
Тема 14 Ринок капіталу	Вивчення світового та національного досвіду розвитку ринку капіталів, аналіз ринкової ситуації за допомогою статистичного інструментарію	
Тема 15 Узагальнюючі характеристики фінансового ринку	Роль фінансових послуг в системі ринкових відносин, аналіз ринкової ситуації за допомогою статистичного інструментарію	
Тема 16 Ринок соціальних послуг	Вивчення закордонного досвіду щодо формування соціально орієнтованої економіки, принципи надання соціальних послуг на комерційній основі, аналіз ринкової ситуації за допомогою статистичного інструментарію	
Тема 17 Ринок правових послуг	Напрями розвитку ринку правових послуг в сучасних умовах, аналіз ринкової ситуації за допомогою статистичного інструментарію	

1	2	3
Тема 18 Зовнішня торгівля	Особливості формування платіжного балансу та його використання в аналізі зовнішньоекономічної діяльності, аналіз ринкової ситуації за допомогою статистичного інструментарію	
Тема 19 Узагальнюючі характеристики ринкових відносин	Напрями державного регулювання ринкових відносин	
Усього		

Організація СРС

Організація СРС заснована на принципах: обов'язкової єдності форм й видів СР; поділу часу, що відводиться на СР; рівномірного розподілу часу, що відводиться на СР, між всіма темами; визначення компоновки видів СР залежно від тематики дисципліни з метою підвищення зацікавленості в набутих знаннях й осмислення їх прикладного значення; залежності методики організації СР від структури, характеру й особливостей вивчення дисципліни, обсягу годин, виду завдань.

Форми організації СРС, рівні складності СРС, рівні діяльності студентів та рівні завдань для СРС наведені в табл. 3.

Таблиця 3

Таблиця відповідності форм організації, рівнів складності СРС та рівнів діяльності студентів

Форма організації СРС	Рівень складності СРС	Рівень діяльності студентів	Рівень завдань для СРС
Фронтальна	Відтворюючий	Підготовчий, репродуктивний	Стереотипний
Індивідуальна	Відтворюючий, реконструктивний	Репродуктивний, учбово-пошуковий, експериментально-пошуковий,	Стереотипний, діагностичний
Групова	Реконструктивний, творчий	Експериментально-пошуковий, теоретико-експериментальний, теоретико-практичний	Діагностичний, евристичний

Під час вивчення навчальної дисципліни організація СРС являє собою єдність двох взаємозв'язаних видів:

- аудиторна СРС;
- позааудиторна СРС.

Як аудиторна, так й позааудиторна СРС зі свого боку підрозділяється на академічну роботу (з виконання стереотипних та діагностичних завдань) та творчу роботу (з виконання ситуаційних завдань).

Враховуючи специфіку навчальної дисципліни та націленість на індивідуалізацію завдань, що повинен виконати студент для розкриття своїх професійних й творчих здібностей, основними **формами СРС** є: написання есе під час розкриття питань для самостійного опрацювання та підготовки до семінарського заняття; пошук та робота з періодичною літературою, монографіями, електронними базами даних для підготовки доповіді на семінарському занятті та поглиблення теоретичних знань з окремих тем дисципліни; формування тез доповіді на семінарські заняття; вирішення тестових завдань; вирішення стереотипних та варіативних завдань; вирішення ситуаційних завдань; презентація результатів аналізу; виконання розрахунково-графічних робіт із використанням ППП; складання аналітичного звіту; підготовка наукової статті за тематикою дисципліни; участь в олімпіаді.

Згідно із тематикою самостійної роботи, наведеною за кожною темою навчальної дисципліни (див. табл. 2), було проведено узгодження тем цієї дисципліни з видами й формами самостійної роботи студентів. Так, за кожною темою видами самостійної роботи є позааудиторна та аудиторна. У межах позааудиторної СРС використовуються такі форми СРС: пошук та робота з періодичною літературою, препринтами, монографіями, довідниками, електронними базами даних; написання есе, вирішення варіативних завдань, виконання розрахунково-графічних робіт з використанням ППП, складання аналітичного звіту, підготовка наукової статті. У межах аудиторної СРС використовуються такі форми СРС: вирішення стереотипних та діагностичних завдань; вирішення тестових завдань.

Мотивація та контроль

Мотивація – це сукупність факторів, що стимулюють, й спонукають студента до здійснення будь-якої дії в рамках певної діяльності. Найсильніший мотивуючий чинник – підготовка до подальшої ефективної професійної діяльності. Навчальна дисципліна робить акцент на поєднанні й взаємозв'язку внутрішнього й процесуального видів мотивації, що знаходять відображення у: розумінні корисності роботи, що виконується (подальше використання конкретного завдання на лекціях, на практичних заняттях та в науковій роботі або застосування результатів СРС у професійній

діяльності); використанні мотивуючого чинника контролю знань через накопичення оцінок (балів); заохоченні студентів на успіхи в навчанні та творчій діяльності та санкції за погане навчання; індивідуалізації занять, що проводяться як в аудиторії так і поза аудиторією.

Контроль знань за СРС здійснюється за 5 бальною шкалою під час виконання завдань першого модуля та 4 бальною шкалою під час виконання завдань другого й третього модулів. Зазначені шкали передбачають можливість об'єктивно виразити в балах розширення діапазону оцінювання індивідуальних здібностей студентів, їх зусиль на виконання певного завдання.

Завдання з СРС оцінюється лише за умов його подання у встановлений термін згідно з технологічною картою зазначеної дисципліни.

Завдання та технологія організації СРС

За кожну із тем навчальної дисципліни "Статистика ринків", виконуючи самостійну роботу, студенти набувають такі **компетенції**:

загальні: інформаційна культура, креативність, інтелектуальність;

професійні: пошук необхідної літератури, систематизація, структуризація та презентація знайденої інформації, вибір методів аналізу під прикладну ситуацію, дослідження закономірностей розвитку явища, визначення кращих варіантів вирішення проблеми.

Рівні завдань самостійної роботи мають діагностичний та евристичний характер.

Формами організації самостійної роботи є фронтальна, індивідуальна та групова.

Рівні складності самостійної роботи: відтворюючий, реконструктивний та творчий.

Рівень діяльності студентів: навчально-пошуковий, експериментально-пошуковий, теоретико-експериментальний та теоретико-практичний.

Вид контролю за самостійну роботу: бальний.

За кожною темою навчальної дисципліни на самостійну роботу студентів виносяться проблемні питання; варіативні завдання, що мають діагностичний характер та ситуаційне завдання, яке має евристичний характер та оформлюється у вигляді аналітичного звіту.

Зміст ситуаційного завдання є однаковим для всіх тем навчальної дисципліни і полягає в такому: використовуючи інформацію сайту Державної

служби статистики України, сайта Національного банку України щодо показників ринку, які вивчаються в межах певної теми, – із переліку **методів: дескриптивної статистики** (абсолютні і відносні статистичні показники, середні статистичні показники, аналіз варіації і розподілів, аналіз диференціації, концентрації та подібності розподілів, статистичні графіки); **аналізу взаємозв'язків** (коефіцієнти еластичності, однофакторний кореляційно-регресійний аналіз, множинна кореляція); **дослідження економічної динаміки** (аналітичні показники динаміки, середні показники динаміки, методи виявлення основної тенденції, трендові прогнозні моделі, аналіз коротко-строкових тенденцій на ринку, порівняльний аналіз динаміки, виявлення сезонної компоненти); **індексних методів аналізу** (зведені індекси) доцільно провести аналіз стану та розвитку даного ринку. Результати аналізу треба представити у вигляді аналітичного звіту.

У методичних рекомендація до виконання самостійної роботи подано основні теоретичні визначення за темами, що дадуть змогу сформулювати змістовну характеристику подальшого дослідження.

Змістовий модуль 1

Теорія і практика статистичного дослідження ринків споживчих товарів, засобів виробництва, енергоресурсів, інновацій, інформаційних послуг

Тема 1. Методологічні засади статистики ринків

Мета СРС – набуття навичок систематизації інформації щодо ринкового середовища.

Завдання СРС – виокремлення та розуміння взаємозв'язку базових складових при здійсненні аналітичних узагальнень.

Методичні рекомендації

Методологічною основою статистики ринків є методи аналізу відтворювального процесу, що охоплює взаємозв'язки суб'єктів ринкових відносин, методи економічної теорії та специфічні методи статистичної науки.

Ринок являє собою територіальну організацію сфери обігу, де відбувається узгодження інтересів як виробників, так й споживачів. Він розглядається з позицій процесу відтворення. Ринок має відкритий характер

і розвинені економічні зв'язки з регіонами та країнами. Ринки забезпечують сполучення інтересів і еквівалентність економічних відносин між суб'єктами економіки через внутрірегіональні й міжрегіональні економічні зв'язки, що забезпечують кругообіг матеріальних, трудових, фінансово-кредитних і інформаційних ресурсів.

Система ринків – це взаємозалежна сукупність ринків різного типу. Їхня головна мета – забезпечити ефективний розвиток економіки.

Економічний простір – комплекс умов і передумов, що забезпечують обіг товарів і послуг.

Ринкові відносини – економічні відносини між суб'єктами ринку із приводу товарного обміну.

Ринковий механізм – сукупність економічних регуляторів взаємодії суб'єктів ринку.

Економічна діагностика являє собою систему методів аналізу факторів розвитку соціально-економічних процесів, оцінювання стану й виявлення відхилень від нормального розвитку і їхнього впливу на формування й функціонування ринків.

Проблемні питання, що виносяться на СРС:

1. Характеристика складових ринкового механізму.
2. Складові ринкового потенціалу: статистичний аспект.
3. Характеристика структури комплексного дослідження ринків.
4. Місце регіональних ринків у відтворювальному процесі.
5. Теорії та концепції ринків: багатоаспектність вивчення проблем.
6. Форми та методи регулювання ринкових процесів.
7. Основні фактори, що впливають на кон'юнктуру регіональних ринків.
8. Характеристика регіонів України за типами та особливостями розвитку ринкових процесів.

Тема 2. Ринок споживчих товарів

Мета СРС – набуття навичок виокремлення специфіки статистичної роботи під час аналізу ринку.

Завдання СРС – розроблення плану статистичного спостереження ринку споживчих товарів

Методичні рекомендації

Концептуальна мета статистики ринку споживчих товарів та послуг полягає в об'єктивному і повному оцінюванні стану ринку за конкретний проміжок часу, у виявленні закономірностей і тенденцій його розвитку, у характеристиці його структури і регіональних особливостей.

Методологія статистики **ринку споживчих товарів та послуг** передбачає використання всього арсеналу теорії статистики: абсолютних та відносних величин, показників варіації, групувань, балансів. Широко використовується індексний метод та різні методи статистичного моделювання, специфічні методи маркетингових досліджень.

Проблемні питання, що виносяться на СРС

1. Особливості ринку споживчих товарів та послуг як перерозподілу результатів трудової діяльності.
2. Структура секції С "Переробна промисловість" у ISIC Rev.4 та NACE Rev.2.
3. Закон України "Про захист прав споживачів" як нормативно-правове забезпечення ринку споживчих товарів і послуг.
4. Показники форм державної звітності: 1-торг, 3-торг, 7-торг, 12-торг.
5. Види попиту та основні чинники, що його визначають.
6. Система показників ефективності ринкових процесів.
7. Методи аналізу виконання договірних зобов'язань.
8. Методи аналізу комерційних ризиків.

Варіативне завдання 1. На рис 1. подані дані про рух товарів (одиниць).

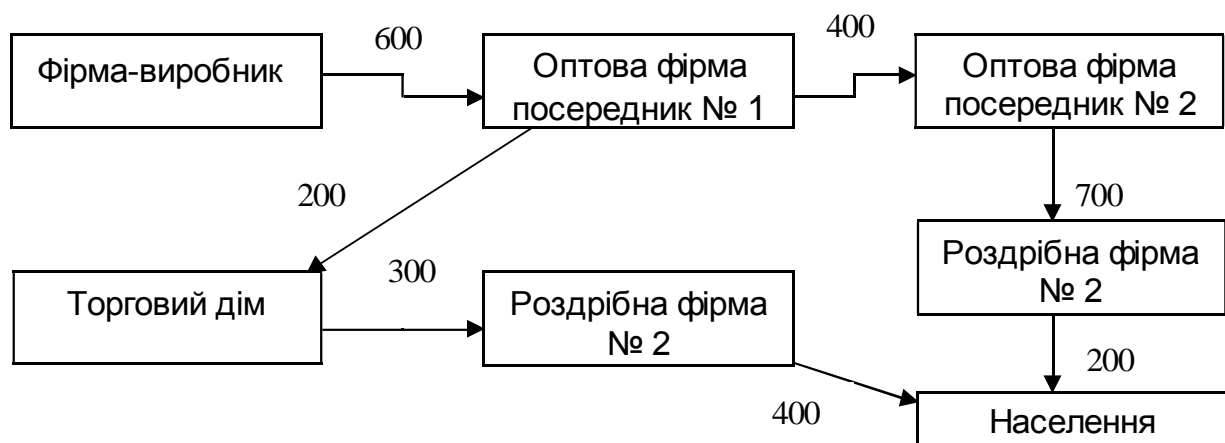

Рис.1. Схема руху товарів за каналами товарообігу

Визначити за першим та другим каналами товарообігу, а також для двох каналів разом валовий та чистий товарообіг.

Пояснити отримані результати.

Варіативне завдання 2. Маємо щоквартальні дані продажу товару "А" у регіоні (тис. шт.) (табл. 4).

Таблиця 4

Динаміка продажу товару "А"

Роки	1 квартал	2 квартал	3 квартал	4 квартал
2005	102	104	100	95
2015	145	150	152	151
2016	169	164	169	177
2017	210	216	220	204
2018	294	310	395	287

Необхідно:

розрахувати середньоквартальні рівні продажу товару "А", визначити загальний характер тенденції продажу за визначений період;

виміряти сезонні коливання продажу товару "А" (слід обрати відповідний метод вирівнювання ряду динаміки);

зобразити графічно сезонну хвилю;

розрахувати річний обсяг продажу товару "А" за кожен рік;

на основі даних пункту 4 розрахувати базисні темпи приросту, темпи нарощування, абсолютний середньорічний приріст продажу товару "А" за весь період дослідження;

зробити прогноз обсягу продажу товару "А" на 2019 р;

використовуючи розраховані індекси сезонності, зробити прогноз продажу товару "А" за кварталами 2019 року.

Ситуаційне завдання. За даними сайту Державної служби статистики України по ринку споживчих товарів є така інформація:

структура оптового товарообігу (2005 – 2009 рр.); роздрібний товарообіг; обсяги обороту роздрібною торгівлі; обсяг роздрібного товарообігу підприємств (щомісячна інформація); частка продажу товарів, вироблених підприємствами на території України, в товарообігу торгової мережі (2005 – 2009 рр.); товарна структура роздрібного товарообігу підприємств в Україні

(2005 – 2009 рр.); індекси фізичного обсягу товарної структури роздрібного товарообігу в Україні (2000 – 2009рр.); торгівля (1990 – 2009 рр.).

Необхідно привести наявну інформацію до однієї основи, склавши аналітичний звіт.

Тема 3. Ринок засобів виробництва

Мета СРС – набуття навичок визначення статистичного інструментарію щодо кількісної та якісної оцінки ринку.

Завдання СРС – вибір статистичних показників під час аналізу та оцінці ринку.

Методичні рекомендації

Ринок засобів виробництва являє собою територіальну організацію сфери обігу, що забезпечує (на основі товарно-грошових відносин, міжгалузевих і міжрегіональних зв'язків) процес виробництва засобами й предметами праці.

Для характеристики інтенсивності процесу руху основних засобів обчислюють *показники руху основних засобів*. Їх розраховують за повною балансовою вартістю.

Структурні зрушення можна оцінити за допомогою абсолютних і відносних характеристик динаміки:

Проблемні питання, що виносяться на СРС

1. Методика побудови індексної моделі вантажообігу.
2. Методи оцінки ритмічності роботи транспортних підприємств.
3. Напрями застосування балансу міжрегіонального обміну вантажів в аналізі транспортних зв'язків.
4. Характеристика показників перевезення вантажів та пасажирів.
5. Характеристика показників експлуатаційної діяльності транспорту.
6. Характеристика показників продуктивності роботи автотранспорту.
7. Фінансові показники транспортних підприємств.
8. Ринки виробничих ресурсів та факторів виробництва: ринкові ситуації успішності й банкрутства.

Варіативне завдання 1. У табл. 5 подано рух основних засобів підприємства.

Показники руху основних засобів підприємства

Показники, тис. грн	Значення
Балансова вартість на початок року	20 000
Сума зносу на початок року	4 000
Надійшло за рік за балансовою вартістю	7 000
У тому числі нових основних фондів	2 000
Сума зносу основних засобів, що надійшли	1 300
Вибуло за рік за балансовою вартістю	2 000
Сума зносу основних засобів, що вибули протягом року	1 800
Сума амортизації на реновацію	2 100

Необхідно розрахувати:

балансову та залишкову вартість основних засобів на кінець року; коефіцієнти надходження, вибуття, оновлення, інтенсивності оновлення; середньорічну вартість основних засобів.

Зробити висновки.

Варіативне завдання 2. У табл. 6 приведені дані щодо підприємств регіону.

Показники щодо продукції та основних фондів підприємств регіону

Товарна продукція в порівняльних цінах, тис. грн		Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн	
базовий період	звітний період	базовий період	звітний період
12 970	13 450	8 300	8 380

Визначити: показники використання основних фондів за кожний період; приріст продукції за рахунок зміни вартості фондів і рівня фондівіддачі.

Зробити висновки.

Ситуаційне завдання. За даними сайту Державної служби статистики України по ринку транспортних послуг є така інформація:

вантажні перевезення (щомісячна інформація); транзитні перевезення вантажів (квартальна інформація); пасажирські перевезення (щомісячна інформація); відправлення вантажів залізничним транспортом (щомісячна інформація); допоміжні транспортні послуги морських, річкових портів

і причалів з оброблення вантажів (щомісячна інформація); транспорт (2000 – 2017 рр.).

Необхідно сформулювати аналітичний звіт за вказаними даними.

Тема 4. Ринок енергоресурсів

Мета СРС – визначення специфіки аналітичної роботи в дослідженні ринку.

Завдання СРС – виокремлення системи показників, що дає змогу оцінити ефективність ринку.

Методичні рекомендації

Ринок енергетичних матеріалів і продуктів (засобів виробництва) – це система господарських зв'язків між постачальниками (продавцями) матеріально-сировинних, паливно-енергетичних ресурсів, вторинної сировини та їхніми споживачами.

Для оцінювання і порівняльного аналізу розвитку енергетики міжнародна статистика використовує такі показники: енергоспоживання на душу населення; ефективність використання енергетичних матеріалів і продуктів.

Інформаційною базою для аналізу структури і структурних зрушень в економіці, вимірювання ступеня концентрації і диференціації соціально-економічних явищ, оцінювання збалансованості окремих складових є класифікації і групування.

Проблемні питання, що виносяться на СРС

1. Класифікація ринків енергетичних матеріалів і продуктів.
2. Класифікаційні групування секції В "Гірнична промисловість і кар'єри", секції Д "Виробництво та розподілення електроенергії, газу, пару та кондиційованого повітря".
3. Характеристика видів паливно-енергетичних ресурсів.
4. Склад форм державної статистичної звітності, де відображається інформація щодо ринку енергоресурсів.
5. Чинники, що визначають рівень енергоємності.

Варіативне завдання 1. Маємо дані про випуск електроенергії електростанціями, тис. Квт/год (табл. 7).

Квартальний випуск електроенергії, тис. Квт/год

Роки	Квартал	Кількість виробленої електроенергії
2016	I	570
	II	440
	III	370
	IV	450
2017	I	580
	II	440
	III	410
	IV	540
2018	I	600
	II	450
	III	430
	IV	530

З метою вивчення сезонних коливань треба застосувати метод укрупнення періодів, прийнявши трьохквартальну суму, метод ковзних середніх, метод аналітичного вирівнювання.

Необхідно визначити:

процентне відношення фактичних даних до ковзної середньої; середні процентні відношення за кожний квартал.

Зобразити сезонну хвилю графічно.

Варіативне завдання 2. Динамка споживання нафтопродуктів у регіоні характеризується даними, які подані в табл. 8.

Таблиця 8

Динамка споживання нафтопродуктів у регіоні

Рік	2010	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Споживання, тис. т	37	41	44	48	53	58	62

Описати тенденцію зростання споживання нафтопродуктів лінійним трендом, пояснити зміст параметрів трендового рівняння.

Припускаючи, що виявлена тенденція збережеться, визначити очікувані обсяги споживання в наступному році. З імовірністю 0,95 визначити довірчі межі прогнозного рівня.

Зробити висновки.

Ситуаційне завдання. За даними сайту Державної служби статистики України по ринку енергоресурсів є така інформація:

електробаланс (2001 – 2017 рр.); окремі техніко-економічні показники роботи газопостачальних підприємств; окремі техніко-економічні показники роботи опалювальних котелень і теплових мереж; окремі техніко-економічні показники роботи водопроводів та окремих водопровідних мереж; забезпеченість населених пунктів водою та газом (2001 – 2017 рр.).

Треба визначити цільову аудиторію, яку може зацікавити аналітика за наведеним даним. Пояснити свої міркування.

Тема 5. Ринок інновацій

Мета СРС – набуття навичок формування аналітичного забезпечення ринку.

Завдання СРС – виокремлення системи показників, що дає змогу оцінити специфіку функціонування ринку.

Методичні рекомендації

Інноваційною діяльністю вважають економічну діяльність, пов'язану з трансформацією ідей (зазвичай результатів наукових досліджень та розроблень або інших науково-технічних досягнень) у технологічно нові чи вдосконалені продукти (послуги), з метою їх впровадження на ринку, в нові чи вдосконалені технологічні процеси або засоби створення (надання) послуг.

Для вивчення стану ринку інновацій у часі використовують всі основні **характеристики рядів динаміки**. Для визначення основної тенденції розвитку явища найчастіше використовують **метод аналітичного вирівнювання**. Для розкриття взаємозв'язків між явищами застосовується **кореляційно-регресійний аналіз**.

Проблемні питання, що виносяться на СРС

1. Особливості інновацій як продукту науково-дослідної або дослідно-конструкторської розробки.
2. Наукові напрями реалізації державних науково-технічних програм.
3. Основні напрями розвитку інституційного забезпечення інноваційної діяльності в Україні.

4. Інноваційний продукт у системі статистичних класифікацій.
5. Показники, що складають форми державної статистичної звітності за інноваціями.
6. Алгоритм розрахунку показників Європейського інноваційного табло.
7. Характеристика індикаторів патентної діяльності.

Варіативне завдання 1. За даними табл. 9 визначити пропорційність розподілу докторів наук за віком. Охарактеризувати однорідність сукупності за допомогою коефіцієнта варіації. Зробити висновки.

Таблиця 9

Кількість докторів наук у місті

Вікові групи	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Усього	3 853	3 919	4 242	4 351	4 451	4 552
Розподіл за віком, років:						
до 30	2	1	1	–	1	–
31 – 40	74	66	74	76	72	66
41 – 50	545	520	589	579	609	609
51 – 55	601	616	664	670	614	606
56 – 60	607	567	588	618	718	800
61 – 70	1 525	1 563	1 671	1 700	1 685	1 668
старше 70	499	586	655	708	752	803
Із загальної кількості мають вчене звання:						
академіка	333	342	437	445	447	448
члена-кореспондента	191	200	215	241	239	234
професора	1 632	1 679	1 924	2 030	2 080	2 154
доцента	416	426	415	428	478	499
Розподіл докторів наук за статтю:						
Чоловіки	3 174	3 204	3 468	3 540	3 599	3 668
Жінки	679	715	774	811	8 521	8 841

Варіативне завдання 2. Проаналізувати динаміку обсягів фінансування державних розробок (ДР) за фактичними цінами. Визначити обсяги фінансування ДР за весь період дослідження (табл. 10).

Розподіл обсягу фінансування ДР у м. Києві за джерелами фінансування

Показники, млн грн	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Усього	722,8	954,7	1 019,0	1 361,2	1 766,1	2 109,7
у тому числі держбюджет	297,6	395,5	369,3	502,2	761,2	889,1
вітчизняні замовники	206,8	229,0	284,9	369,5	482,9	537,8
іноземні замовники	118,7	242,9	284,1	399,1	415,4	595,1
інші джерела	99,7	87,3	80,7	90,4	106,6	87,7

За допомогою показників структурних зрушень визначити чи відбулися зміни у структурі джерел фінансування ДР.

Ситуаційне завдання. За даними сайта Державної служби статистики України по ринку інновацій є такі дані:

науково-технічна діяльність (щоквартальні показники); інноваційна активність промислових підприємств (2004 – 2017 рр.); наукова та науково-технічна діяльність (1990 – 2017 рр.).

Складіть аналітичний звіт, що дасть змогу визначити рейтингову позицію країни.

Тема 6. Ринок інформаційних послуг

Мета СРС – набуття навичок візуалізації інформаційного матеріалу, щодо тенденцій розвитку світового інформаційного ринку.

Завдання СРС – виокремлення методів типології даних, що дають змогу оцінити рейтингову позицію країни за рівнем розвитку інформаційних послуг.

Методичні рекомендації

Ринок інформаційних послуг та послуг зв'язку – це економічний простір, де реалізуються інтереси виробників і споживачів цих послуг. Цей простір формується з метою створення і реалізації (продажу) таких послуг на основі технологічної взаємодії, в якій рішення щодо розподілу ресурсів і обсягів виробництва приймаються на основі тарифів, що утворюються в результаті обміну між виробниками, користувачами, працівниками і власниками факторів виробництва.

У процесі статистичного вивчення ринку інформаційних послуг та послуг зв'язку широко використовують такі *статистичні методи*: масове

статистичне спостереження, зведення та групування, розрахунки узагальнюючих показників, ряди динаміки, відносні величини, таблиці та графіки.

Проблемні питання, що виносяться на СРС

1. Види інформаційних послуг.
2. Організаційні і правові відносини щодо продажу й купівлі інформаційних ресурсів.
3. Електронні інформаційні системи.
4. Розвиток ІТ-консалтингу.
5. Світовий інформаційний ринок.

Варіативне завдання 1. Обсяг реалізації послуг стаціонарного телефонного зв'язку населенню регіону характеризується даними, які подані в табл. 11.

Таблиця 11

Обсяг реалізації послуг стаціонарного телефонного зв'язку населенню регіону

Рік	2010	2014	2015	2016	2017
Обсяг реалізації послуг стаціонарного телефонного зв'язку, млн грн	7,1	9,2	10,3	11,6	12,3

Для аналізу динаміки реалізації послуг стаціонарного телефонного зв'язку населенню за період 2010 – 2017 рр., треба визначити:

абсолютний приріст, темпи зростання та приросту за роками, абсолютне значення 1 % приросту, середньорічний обсяг реалізації послуг стаціонарного телефонного зв'язку, середньорічні темпи зростання і приросту за: а) 2010 – 2014 рр.; б) 2010 – 2017 рр.

Зробити висновки.

Варіативне завдання 2. Визначити коефіцієнт еластичності споживання послуг мобільного зв'язку та послуг міського телефонного зв'язку на 1 % приросту доходів населення, якщо за рік середньодушове споживання послуг мобільного зв'язку збільшилось на 25 %, а послуг міського телефонного зв'язку зменшилось на 12 %, під час зростання середньодушового доходу (витрат на послуги зв'язку) для вибраної групи населення на 31 %.

Ситуаційне завдання. За даними сайта Державної служби статистики України по ринку послуг зв'язку є такі дані:

засоби телефонізації (квартальна інформація); доходи від надання послуг пошти та зв'язку (щомісячна інформація); абоненти зв'язку (квартальна інформація); зв'язок (1997 – 2017рр.).

Необхідно визначити користувачів вказаної інформації та підібрати систему показників, що дає змогу оцінити рівень розвитку послуг по країні.

Змістовий модуль 2

Теорія і практика статистичного дослідження ринків праці, грошового та валютного, фондового ринку, ринків нерухомості, кредитних та страхових послуг

Тема 7. Ринок праці

Мета СРС – набуття навичок аналізу статистичної інформації щодо структури та тенденцій розвитку ринку.

Завдання СРС – виокремлення системи показників щодо аналізу структури та динаміки розвитку ринку та їх оцінки.

Методичні рекомендації

Ринок праці – це система економічних, соціальних, організаційних і правових заходів та інструментів для координації та регулювання розподілу і використання робочої сили.

Вибіркові спостереження проводяться з метою обстеження **вартості робочої сили**, а також для вивчення стану **економічної активності населення** (економічна активність, зайнятість, безробіття, економічна неактивність).

Результати цих вибірових обстежень населення (домогосподарств) надають комплексне уявлення про економічну активність населення.

Проблемні питання, що виносяться на СРС

1. Моделі ринку праці: японська, шведська, модель США.
2. Біржі праці як інструмент ринку праці.
3. Державна політика, чинне законодавство та саморегулювання на ринку праці.

Варіативне завдання 1. За даними вибіркового обстеження з питань економічної активності про рівень безробіття населення за статтю, місцем проживання та віковими групами (табл. 12), оцінити взаємозв'язок між: статтю та віком зайнятих; місцем проживання та віком зайнятих.

Зробити висновки.

Таблиця 12

Рівень безробіття за методологією МОП за статтю та місцем проживання

Групування населення	Всього у віці 15 – 70 років	У тому числі за віковими групами, %					
		15 – 24	25 – 29	30 – 39	40 – 49	50 – 59	60 – 70
Все населення	7,2	14,9	7,6	6,7	6,5	4,9	0,3
жінки	6,8	14,4	7,7	6,7	6,5	4,0	0,2
чоловіки	7,5	15,2	7,5	6,6	6,5	5,7	0,3
міське населення	7,8	16,7	8,1	6,8	7,0	5,2	0,5
сільське населення	5,7	11,1	6,3	6,4	5,4	4,0	0,1

Варіативне завдання 2. Відповідно до даних статистичної звітності за 2017 рік та вибіркового обстеження економічної активності населення, проведеного у листопаді 2017 року, безробітні мали такий розподіл за тривалістю безробіття, який наведений в табл. 13.

Таблиця 13

Розподіл безробітних за тривалістю безробіття

Періоди	Чисельність безробітних за методологією МОП	Чисельність зареєстрованих безробітних
Усього, тис. осіб	2 937,1	1 003,2
у тому числі:		
до 1 місяця	102,2	95,0
від 1 до 2 місяців	262,0	95,5
від 2 до 3 місяців	334,1	89,9
від 3 до 6 місяців	273,7	185,3
від 6 до 9 місяців	300,0	130,6
від 9 місяців до 1 року	662,1	125,5
від 1 року до 1 року 6 міс.	246,9	129,9
від 1 року 6 міс. до 2 років	222,9	78,3
від 2 років до 3 років	278,4	59,9
понад 3 роки	254,8	13,3

Чисельність працездатного населення працездатного віку становила – 27 208,1 тис. осіб, а чисельність економічно активного населення становила 25 935,5 тис. осіб. При цьому відомо, що із числа економічно неактивного населення 766,7 тис. осіб – це особи, які зневірилися знайти роботу.

Визначити показники довготривалого безробіття та розширений показник безробіття.

Зробити висновки про розвиток ринку праці.

Ситуаційне завдання. За даними сайта Держкомстату України за ринком праці є така інформація:

основні показники ринку праці (2000 – 2017 рр.); основні показники ринку праці (квартальні дані); економічна активність населення (річні дані); економічна активність населення за статтю та місцем проживання; рівень економічної активності населення за статтю, віковими групами та місцем проживання; рівень зайнятості населення за статтю, віковими групами та місцем проживання; рівень безробіття населення за статтю, віковими групами та місцем проживання (за методологією МОП); склад економічно неактивного населення у 2000 – 2017 рр.

Визначити пропорції, що мають економічний сенс за наведеною інформацією.

Тема 8. Грошовий ринок

Мета СРС – набуття навичок аналізу діяльності державних фінансових інститутів на грошовому ринку.

Завдання СРС – формування плану статистичного спостереження щодо діяльності державних фінансових інститутів на грошовому ринку.

Методичні рекомендації

Грошовий ринок – це структурний елемент національного ринку країни, на якому здійснюється купівля-продаж грошей через купівлю-продаж боргових зобов'язань, інших цінних паперів.

Визначають попит на гроші використовуючи кредитний мультиплікатор.

Дисбаланс між попитом і пропозицією на гроші обумовлюється: низькими темпами зростання ВВП; недостатнім обсягом податкових надходжень за рахунок поглиблення тіньової діяльності; незначним обсягом зовнішніх кредитів; погашенням зовнішніх боргових зобов'язань.

Проблемні питання, що виносяться на СРС

1. Грошові системи окремих країн світу.
2. Організація та особливості функціонування депозитного ринку.
3. Державні фінансові інститути на грошовому ринку.

Варіативне завдання 1. Маємо дані про грошові агрегати та валовий регіональний продукт, млн грн (табл. 14).

Таблиця 14

Динаміка ВРП та грошових агрегатів

Рік	Валовий регіональний продукт, млн грн	Грошова маса (на початок року), млн грн	Готівкові гроші поза банківською системою (на початок року), млн грн
1	17 226	6 442,4	2 865,2
4	25 655	7 883,4	3 385,7
5	34 190	9 405	3 531,4
10	40 402	10 638,1	4 375,8
15	53 383	11 932,4	2 774,2
17	64 788	12 344,5	3 997,8

Визначити:

рівень монетизації економіки; число оборотів грошової маси та готівкових грошей; тривалість одного обороту грошової маси; частку готівкових грошей у загальному обсязі грошової маси.

Зробити висновки щодо оцінювання динамки грошової маси за весь період дослідження.

Ситуаційне завдання. За даними сайту Національного банку України провести аналіз щодо стану та розвитку грошового ринку. Виокремити систему показників, що дає змогу в подальшому здійснити факторний аналіз.

Тема 9. Валютний ринок

Мета СРС – набуття навичок аналізу діяльності валютного ринку.

Завдання СРС – формування плану статистичного спостереження щодо визначення ефективності розвитку валютного ринку.

Методичні рекомендації

Під **валютним курсом** розуміють ціну валюти однієї країни, яка вимірюється в одиницях валюти іншої країни, тобто це співвідношення двох валют, за яким здійснюється їх обмін.

Для аналізу валютних курсів статистика використовує методи: середніх величин; показників варіації; аналізу рядів динаміки; індексний метод.

Проблемні питання, що виносяться на СРС

1. Фінансові послуги на валютному ринку.
2. Особливості валютного регулювання та курсової політики НБУ.
3. Валютні клірингові розрахунки.
4. Взаємодія попиту на різні національні валюти.

Варіативне завдання 1. За даними табл. 15 щодо курсу валют з 16.02.2017 р. по 28.02.2017 р., визначити:

ланцюгові і базисні показники (абсолютні прирости, темпи зростання і приросту, абсолютне значення одного відсотка приросту); середній абсолютний приріст; середній темп зростання і приросту (коефіцієнти зростання і приросту) рівнів динамічного ряду.

Методом аналітичного вирівнювання виявити основну тенденцію розвитку. Виявити циклічні, сезонні коливання. Зробити прогноз на 6 березня 2017 року.

Таблиця 15

Дані курсу валют за період

Дата	Курс валют
1	2
16.02.2017	25,8424
17.02.2017	25,8424
18.02.2017	25,7777
19.02.2017	25,8240
20.02.2017	25,8475
21.02.2017	25,8875
22.02.2017	25,8149
23.02.2017	25,8149

1	2
24.02.2017	25,8149
25.02.2017	25,8532
26.02.2017	25,9841
27.02.2017	25,9225
28.02.2017	25,8983

Ситуаційне завдання. За даними сайта Національного банку України провести аналіз щодо стану та розвитку валютного ринку.

Виокремити систему статистичних характеристик та методи візуалізації даних.

Тема 10. Фондовий ринок

Мета СРС – набуття навичок аналізу діяльності фондового ринку.

Завдання СРС – формування плану статистичного спостереження щодо визначення ефективності розвитку фондового ринку.

Методичні рекомендації

Фондовий ринок охоплює частину кредитного ринку, зокрема ринок облігацій, і повністю ринок акцій. Інакше кажучи, це ринок цінних паперів, на якому здійснюються їх випуск, розміщення та продаж.

Товар фондового ринку специфічний – це різні види цінних паперів.

До основних **статистичних показників**, які характеризують стан фондового ринку, відносять *фондові середні* та *фондові індекси*.

Проблемні питання, що виносяться на СРС

1. Модель ринку цінних паперів України.
2. Організаційно-правові форми фондових бірж.
3. Інфраструктура ринку державних та муніципальних боргових зобов'язань.
4. Діяльність інвестиційних фондів.

Варіативне завдання 1. У компанії випущено 10 млн звичайних акцій номінальною вартістю 1 грн і 1 млн привілейованих акцій, номінальною вартістю 2,5 грн.

На поточну дату ринкові котирування звичайних акцій – 15 грн, привілейованих – 22 грн.

Визначити: статутний капітал, капіталізацію компанії.

Зробити висновки.

Варіативне завдання 2. Безкупонна облігація зі строком погашення 88 днів була придбана на аукціоні в ході первинного розміщення за ціною 62,35 %. Через деякий час облігація була продана за ціною 73,97 %. Прибутковість до аукціону за результатами цієї угоди виявилася у 2 рази нижче, ніж прибутковість до погашення. Через який час після проведення аукціону була зроблена зазначена угода купівлі-продажу?

Ситуаційне завдання. За даними сайта Національного банку України провести аналіз щодо стану та розвитку ринку цінних паперів. Виокремити систему показників, що відрізняє первинний ринок цінних паперів від інших. Скласти аналітичний огляд за визначеними даними якщо вашим замовником є Статистична комісія ООН.

Тема 11. Ринок нерухомості

Мета СРС – набуття навичок виокремлення статистичної оцінки ринку нерухомості.

Завдання СРС – підбір методів описової статистики під наявну інформаційну базу.

Методичні рекомендації

Ринок нерухомості – комплекс відносин, пов'язаних зі створенням нових та експлуатацією вже існуючих об'єктів нерухомості.

Основні процеси функціонування ринку – розвиток (створення), управління (експлуатація) й передача прав на нерухомість.

Завдання статистики ринку нерухомого майна: удосконалення методики аналізу найважливіших пропорцій (між виробництвом і споживанням, споживанням і нагромадженням, між окремими секторами), а також вивчення структури і техніко-економічних зрушень на ринку нерухомого майна; аналіз кон'юнктури ринку нерухомості, а також особливостей попиту і пропозиції на ньому; характеристика динаміки основних показників ринку нерухомого майна; виявлення диспропорцій, що виникають на ринку нерухомого майна.

Проблемні питання, що виносяться на СРС

1. Вплив податкової політики держави на розвиток ринку нерухомості.
2. Застава нерухомого майна та іпотека.
3. Універсальні біржі України.

Варіативне завдання 1. На регіональному ринку нерухомості в поточному періоді порівняно з базовим пропозиція інвестицій у капітальне будівництво зросла на 8,2 %, а введення в експлуатацію основних засобів і виробничих потужностей за цей період зменшилось на 2,1 % і склало в поточному періоді 21,8 млн грн.

Визначити залежність введення в експлуатацію основних засобів і виробничих потужностей від пропозиції капіталу та обчислити темп приросту і можливий обсяг введення в експлуатацію основних засобів, якщо пропозиція капіталу в наступному періоді зросте на 5,4 %.

Варіативне завдання 2. У звітному періоді порівняно з базовим обсяг інвестицій в капітальне будівництво міста зріс на 2,9 %.

Як змінився обсяг введених у дію основних засобів, якщо капіталовіддача зросла на 0,6 %?

Ситуаційне завдання. За даними сайта Державної служби статистики України за ринком нерухомості є такі дані:

індекс обсягу виконаних будівельних робіт (1992 – 2017 рр.); обсяг виконаних будівельних робіт (щомісячна інформація); введення в експлуатацію житла (1990 – 2017 рр.), введення в експлуатацію загальної площі житла та кількість забудованих квартир (1990 – 2010 рр.); вартість основних засобів (2000 – 2015 рр.); наявність і стан основних засобів; основні показники будівництва (2000 – 2008 рр.); кількість будівель та інженерних споруд незавершеного будівництва (на початок 2004 – 2017 рр.); житловий фонд України (1990 – 2016 рр.).

Необхідно дану інформацію привести до її зіставного виду. Скласти аналітичний огляд та виокремити в ньому проблеми зіставлення наявних даних й можливості їх вирішення.

Тема 12. Ринок кредитних послуг

Мета СРС – набуття навичок статистичного аналізу кредитних систем розвинених країн.

Завдання СРС – підбір методів описової статистики під наявну інформаційну базу задля формування порівняльних оцінок, що мають коректний зміст.

Методичні рекомендації

Статистика ринку кредитних послуг як середина фінансової статистики вивчає закономірності розвитку кредитної системи країни. За допомогою специфічних методів і прийомів вона забезпечує отримання статистичної інформації про виконання своїх функцій банківськими та іншими фінансово-кредитними установами, розробляє аналітичні матеріали для потреб управління цією системою в країні, насамперед касового і кредитного планування.

В облікових реєстрах кредитних установ є інформація про залишки заборгованості станом на певну дату, виходячи з яких розраховують показники середнього залишку заборгованості за певний період.

Для характеристики ефективності використання позик обчислюють низку показників, в основу яких покладено оборотність кредиту: тривалість використання короткострокового кредиту; кількість оборотів, які здійснює кредит за певний період.

Проблемні питання, що виносяться на СРС

1. Особливості споживчого, автомобільного, іпотечного кредитування.
2. Кредитні системи розвинених країн.
3. Банківські інформаційні технології.
4. Моделі взаємозв'язку банків із промисловістю: американська модель, німецька модель.

Варіативне завдання 1. Для виявлення розміру наданих кредитів державні і комерційні банки регіону провели 7 % типову вибірку з добором одиниць пропорційної чисельності типових груп (у середині груп використовувався метод випадкового добору) (табл. 16).

Результати вибіркового обстеження банків

Типи банків	Кількість наданих кредитів, тис. грн	Середній розмір кредиту, тис. грн	Середнє квадратичне відхилення
Державні	2 850	18,5	5
Комерційні	4 090	35	7

Визначити:

з імовірністю 0,997 інтервал, в якому знаходиться середній розмір наданих кредитів усіма банками регіону;

необхідний обсяг вибірки при визначенні середнього розміру наданих кредитів, щоб з імовірністю 0,954 гранична похибка вибірки була не більше 0,4 млн грн.

Зробити висновки.

Варіативне завдання 2. На внесок у 35 тис. грн кожен місяць нараховуються складні відсотки за номінальною річною відсотковою ставкою – 40 %. Оцінити суму вкладу через 1,5 року з точки зору купівельної спроможності, якщо очікуємий темп інфляції – 3 % на місяць.

Визначити позитивну відсоткову ставку і бруто-ставку. Як зміниться ситуація якщо темп інфляції буде складати 7 % на місяць?

Ситуаційне завдання. За даними сайта Національного банку України провести аналіз щодо стану та розвитку кредитного ринку України за останні 15 років.

Тема 13. Ринок страхових послуг

Мета СРС – набуття навичок аналізу ринкової ситуації за допомогою статистичного інструментарію.

Завдання СРС – підбір статистичного інструментарію задля аналізу ринку виходячи з наявного інформаційного матеріалу.

Методичні рекомендації

Предметом статистики ринку страхових послуг є дослідження системи економічних відносин, які виникають у процесі формування й використання цільових фондів грошових коштів з метою покриття матеріальних і фінансових витрат, що виникають під час настання різних непередбачуваних подій.

Завданнями статистики ринку страхових послуг є: організація збирання й оброблення статистичної інформації про страхову справу, страховиків і страхувальників; класифікація й групування зібраної інформації про страхову справу; розрахунок тарифних ставок для особистого та майнового страхування; аналіз фінансової стійкості страхових компаній; впровадження в практику статистики страхування вибіркового спостереження.

Проблемні питання, що виносяться на СРС

1. Перестраховування і співстрахування.
2. Страховий нагляд у країнах Європейського Союзу.
3. Визначення рейтингу страхових компаній.

Варіативне завдання 1. За II півріччя результати роботи страхових компаній характеризуються даними, що подані в табл. 17.

Таблиця 17

Результати роботи страхових компаній

№ компанії	Страховий внесок, тис. грн	Коефіцієнт виплат
1	470	0,35
2	680	0,5
3	550	0,4
4	720	0,3
5	800	0,2

Визначити:

середній коефіцієнт виплат, абсолютну суму доходу страхових організацій, відносну дохідність.

Зробити висновки.

Варіативне завдання 2. Страхувальник мав договір про охорону квартири за допомогою засобів сигналізації на суму 60 000 грн і загальний договір страхування домашнього майна на суму 80 000 грн. У період дії обох договорів була здійснена крадіжка, в результаті якої з квартири було викрадено майна на загальну суму 75 000 грн, у тому числі ювелірних виробів на 3 050 грн, які не були застраховані за окремим договором. Органи внутрішніх справ виплатили згідно з договором про охорону квартири 50 000 грн.

Розрахувати збиток страхувальника і суму страхового відшкодування.

Ситуаційне завдання. За даними сайта Національного банку України провести аналіз щодо стану та розвитку страхового ринку за 1992 – 2002 рр. та за 2007 – 2017 рр.

Визначити схожість та відмінність ринкових ситуацій.

Змістовий модуль 3

Теорія і практика статистичного дослідження ринків капіталу, соціально-правових послуг, зовнішньої торгівлі.

Узагальнюючі характеристики розвитку ринків

Тема 14. Ринок капіталу

Мета СРС – набуття навичок аналізу світового та національного досвіду розвитку ринку капіталів.

Завдання СРС – підбір статистичного інструментарію задля порівняльного аналізу ринку, виходячи з наявного інформаційного матеріалу.

Методичні рекомендації

Ринок капіталу – це частина фінансового ринку, де формуються попит і пропозиція в основному на середньо- і довгостроковий позиковий капітал, специфічна сфера ринкових відносин, де об'єктом угоди є наданий у позику грошовий капітал і де формується попит і пропозиція на нього.

Оцінювання інвестиційної привабливості галузей здійснюється за синтетичними та аналітичними показниками. До *синтетичних показників* належать: прибутковість галузі; перспективність розвитку галузі; інвестиційні ризики. Кожна група цих показників охоплює ряд аналітичних показників, які мають рангові значення і визначають у кінцевому підсумку вагомість синтетичного показника.

Проблемні питання, що виносяться на СРС

1. Транснаціональні корпорації як основний суб'єкт закордонного капіталовкладення.
2. Інструменти ринку позичкових капіталів.
3. Міжнародний і світовий ринок капіталу.
4. Шляхи максимізації ринкової капіталізації компаній.

Варіативне завдання 1. Національний дохід у базисному періоді – 5 400 млн грн. Темп приросту національного доходу в прогнозованому періоді порівняно з базисним – 2 %.

Визначити необхідність у капітальних вкладеннях у промисловості, сільському господарстві, будівництві у прогнозованому році (табл. 18).

Таблиця 18

Національний дохід за галузями економіки

Галузі	Структура річного приросту національного доходу, %	Нормативний коефіцієнт загальної ефективності капітальних вкладень
Промисловість	62	0,22
Сільське господарство	14	0,16
Капітальне будівництво	16	0,7
Інше	8	–
Усього	100	–

Ситуаційне завдання. За даними сайту Державної служби статистики України за ринком інвестицій є такі дані:

капітальні інвестиції (щоквартальні показники); капітальні інвестиції за джерелами фінансування (щоквартальні показники); інвестиції в основний капітал за видами економічної діяльності (щоквартальні показники); інвестиції в основний капітал за джерелами фінансування (2000 – 2002 рр.); капітальні інвестиції (2002 – 2017 рр.); інвестиції в основний капітал (1995 – 2017 рр.).

Визначити рівень зіставленості наявного інформаційного матеріалу, що є коректним для формування аналітичних висновків.

Тема 15. Узагальнюючі характеристики фінансового ринку

Мета СРС – набуття навичок аналізу фінансових послуг в системі ринкових відносин.

Завдання СРС – підбір системи статистичних показників, що відповідає наявному інформаційному матеріалу.

Методичні рекомендації

Фінансовий ринок – це ринок, на якому визначаються попит і пропозиція на різноманітні фінансові інструменти.

Фінансовий ринок існує як сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих ринків: кредитний ринок; валютний ринок; ринок цінних паперів; ринок готівкових коштів; ринок короткострокових платіжних коштів.

Головними суб'єктами фінансового ринку є домашні господарства, фірми і підприємства, фінансові інститути і держава.

Товарами на фінансовому ринку є кошти і цінні папери, які виступають об'єктами купівлі-продажу на ринку.

Проблемні питання, що виносяться на СРС

1. Фінансові послуги в системі ринкових відносин.
2. Роль банків в інфраструктурному забезпеченні ринку фінансових послуг.
3. Принцип еквівалентності та його застосування в фінансових розрахунках.

Варіативне завдання 1. За даними про курс акцій однієї з українських компаній на кінець звітного року розрахувати: темп приросту курсу акцій відносно до попереднього місяця; середнє значення щомісячних темпів приросту; середнє квадратичне відхилення (табл. 19).

Крім того, відомі такі дані за опціонними угодами:

дата / місце: 28.01 / фондова біржа;

позиція: купівля опціону колл / пут;

товар / поточний курс: звичайні акції української компанії / 24 осіб;

ціна виконання: 25 дол.;

термін виконання: 2 місяці, до 28.03;

ціна акції в опціоні: 1 дол.

Розрахувати можливу зміну курсу акцій компанії за лютий та березень наступного року, враховуючи при цьому, що курс може або піднятися на 9,3 %, або знизитися на 2,1 %.

Зробити висновки.

Таблиця 19

Курс акцій компанії

Моменти часу	Курс акцій
1	2
Грудень попереднього року	16,8
Січень	17,9

1	2
Лютий	16,5
Березень	18,0
Квітень	19,3
Травень	22,0
Червень	23,4
Липень	24,2
Серпень	25,6
Вересень	26,3
Жовтень	26,5
Лютий	26,0
Грудень	25,2

Варіативне завдання 2. Існує пропозиція інвестувати 100 тис. грн на 5 років за умови повернення частинами щорічно по 20 тис. грн. Через 5 років буде виплачено додаткову винагороду у розмірі 30 грн. Чи варто приймати цю пропозицію, якщо можна покласти гроші в банк з розрахунку 12 % річних?

Ситуаційне завдання. За даними сайта Держкомстату України за фінансовим ринком є такі дані:

кількість бірж (щоквартальні показники); кількість бірж (на початок 1992 – 2017 рр.); структура укладених угод на біржах за видами товарів (послуг) (щоквартальні показники); структура укладених угод на біржах за видами товарів (послуг) (1995 – 2015 рр.).

Необхідно привести ряди динаміки до однієї основи та здійснити їх зіставлення.

Тема 16. Ринок соціальних послуг

Мета СРС – набуття навичок аналізу ринкової ситуації за допомогою статистичного інструментарію

Завдання СРС – підбір системи статистичних показників, що відповідає наявному інформаційному матеріалу.

Методичні рекомендації

Ринки освітніх та медичних послуг є об'єктом статистичного вивчення.

Найбільш обґрунтоване оцінювання потреби у фахівцях забезпечують статистичні моделі. Їх побудова вимагає: вибір чинників, що мають

визначати потребу в фахівцях; екстраполяцію на майбутнє отриманих оцінок залежностей між чинниками та потребу у фахівцях.

Найчастіше для цього використовують **кореляційні моделі**. Їх використання має певні *недоліки*:

форма зв'язку між чинниками та результатом визначається наперед і (у разі якщо модель виявиться адекватною реальним процесам формування потреби у фахівцях) вона не обов'язково буде оптимальною;

при використанні цих моделей розподіл чинників на залежні та незалежні не може підлягати зміні, що обмежує рівень деталізації процесу, якого можна досягти з використанням цих моделей.

Усім вказаним моделям притаманний *один спільний недолік*: вони орієнтовані на визначення кількісної потреби у фахівцях.

Проблемні питання, що виносяться на СРС

1. Альтернативні послуги соціальної сфери на комерційній основі.
2. Міжнародні стандарти соціальних послуг.
3. Довгострокові проекти соціальної сфери.
4. Досвід зарубіжних країн у створенні Соціального кодексу держави.

Варіативне завдання 1. За даними табл. 20 та даними про чисельність населення регіонів зі Статистичного щорічника України проаналізувати насиченість окремих регіонів студентами. Оцінити взаємозв'язок можливості системи освіти регіонів із підготовки фахівців та потреб в них, виходячи із масштабів соціально-економічного розвитку регіонів (чисельність зайнятих, чисельність населення, обсяги виробництва тощо).

Зробити висновки.

Таблиця 20

Чисельність студентів у ВНЗ на початок 2016 – 2017 року за регіонами

Регіони	У ВНЗ I – II рівнів акредитації	У ВНЗ III – IV рівнів акредитації
1	2	3
Україна	505 331	2 20 3 830
Вінницька	17 809	39 756
Волинська	11 002	23 778
Дніпропетровська	32 586	156 263

1	2	3
Донецька	56 789	160 320
Житомирська	22 736	28 546
Закарпатська	6 990	20 090
Запорізька	18 946	83 379
Івано-Франківська	18 258	42 179
Київська	11 322	28 869
Кіровоградська	12 295	20 848
Луганська	28 030	86 455
Львівська	30 795	127 780
Миколаївська	10 432	33 491
Одеська	24 785	119 529
Полтавська	14 271	58 793
Рівненська	11 040	42 864
Сумська	6 586	59 257
Тернопільська	9 483	57 414
Харківська	29 308	256 853
Херсонська	15 009	29 668
Хмельницька	10 908	39 427
Черкаська	17 848	39 321
Чернівецька	13 578	25 763
Чернігівська	15 360	26 714

Ситуаційне завдання. За даними сайта Державної служби статистики України по ринку соціальних послуг є такі дані:

попит та пропозиція робочої сили; соціальний захист населення від безробіття за даними державної служби зайнятості (річні дані); динаміка потреб підприємств у працівниках за видами економічної діяльності у 2002 – 2017 рр.; динаміка працевлаштування не зайнятих трудовою діяльністю громадян за видами економічної діяльності у 2002 – 2015 рр.; санаторно-курортні та оздоровчі заклади (1990 – 2010 рр.); заклади охорони здоров'я (1990 – 2017 рр.); медичні кадри (1990 – 2015 рр.); захворюваність населення (2002 – 2010); середній розмір місячної пенсії та кількість пенсіонерів (на початок 1990 – 2010 рр.); дошкільні заклади (1990 – 2017 рр.); загально-освітні навчальні заклади (1990 – 2010 рр.); професійно-технічні навчальні заклади (1990 – 2015 рр.); вищі навчальні заклади (2000 – 2010 рр.).

Необхідно здійснити порівняльний аналіз показників та визначити проблеми зіставлення наявного інформаційного матеріалу.

Тема 17. Ринок правових послуг

Мета СРС – набуття навичок аналізу ринку правових послуг в сучасних ринкових умовах господарювання.

Завдання СРС – підбір системи статистичних показників, що відповідає наявному інформаційному матеріалу.

Методичні рекомендації

Розділ соціальної статистики, що вивчає явища і процеси, які відбуваються у громадському житті і характеризують моральний вигляд людини і суспільства в цілому, називають **правовою статистикою**.

Джерелами інформації в правовій статистиці є дані статистичної звітності, відомчого обліку, спеціальних вибіркових обстежень, переписів населення, соціологічних опитувань.

Порівняльний аналіз коефіцієнтів злочинності дозволяє оцінювати різниці в територіальній поширеності злочинності. Під час статистичного вивчення злочинності завжди має ставитися завдання: оцінити ступінь латентності злочинності. Прямих методів вимірювання ступеня латентності не існує.

Проблемні питання, що виносяться на СРС

1. Бізнес-консультації: сутність та розвиток в Україні.
2. Способи визначення розміру оплати правових послуг.

Варіативне завдання 1. Кількість засуджених у регіоні за віком характеризується даними, у відсотках до підсумку (табл. 21).

Таблиця 21

Розподіл засуджених за віком

Вік, років	14 – 18	18 – 25	25 – 30	30 – 50	50 і старші
Кількість, %	14	26	25	30	5

Провести частковий аналіз розподілу, використовуючи кумулятивні частки та щільність часток.

Зробити висновки.

Варіативне завдання 2. Маємо дані про прибуток нотаріальних контор від надання юридичних послуг (табл. 22).

Таблиця 22

Динаміка фінансових результатів нотаріальних контор

Нотаріальна контора	Базовий період		Звітний період	
	Середній прибуток від надання нотаріальних послуг, грн	Кількість наданих послуг, шт.	Середній прибуток від надання нотаріальних послуг, грн	Загальний прибуток від надання нотаріальних послуг, грн
1	25 700	15	25 000	17 5000
2	19 300	9	18 900	11 3400

Розрахувати середній прибуток нотаріальних контор від надання юридичних послуг за базовий та звітний періоди. Порівняти ці показники. Зробити висновки.

Ситуаційне завдання. За даними сайта Державної служби статистики України по ринку правових послуг є такі дані: правопорушення (2000 – 2017 рр.).

Необхідно здійснити структурно-динамічний аналіз.

Тема 18. Зовнішня торгівля

Мета СРС – набуття навичок виокремлення особливостей формування платіжного балансу та його використання в аналізі зовнішньоекономічної діяльності.

Завдання СРС – підбір статистичного інструментарію задля аналізу ринку виходячи з наявного інформаційного матеріалу.

Методичні рекомендації

Об'єктом статистичного спостереження статистики зовнішньоекономічних зв'язків є товари й послуги.

Основним методом аналізу зовнішньої торгівлі є **індексний метод**. Методологія побудови індексів зовнішньої торгівлі в Україні базується на загальних засадах СНР2008.

У зовнішньоторговельній статистиці індекси використовуються для: вивчення динаміки товарообороту; фізичного обсягу експорту й імпорту; зміни цін на товари, при визначенні умов торгівлі, товарної структури зовнішньої торгівлі та ін. Індексні показники дозволяють встановити й виміряти зв'язок між окремими чинниками, виявити їх роль у загальній динаміці експорту й імпорту.

Проблемні питання, що виносяться на СРС

1. Статистична система національних рахунків і платіжного балансу.
2. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Варіативне завдання 1. За даними табл. 23 розрахувати індекс цін експорту за окремими продуктами, індивідуальні індекси цін експорту, зведений індекс питомих цін за двома товарними групами.

Зробити висновки.

Таблиця 23

Дані щодо експорту

Країни	Базисний період		Звітний період		Ціна за 1 т, дол. США	
	Кількість	Вартість експорту, тис. дол. США	Кількість	Вартість експорту, тис. дол. США	базисний період	звітний період
1	2	3	4	5	6	7
Усього продукту А	21 931	31 435	39 764	51 281	14 33,4	1 286,6
Країна 1	2 997	4 840	5 791	8 136	16 14,9	1 404,9
Країна 2	2 293	2 910	5 227	6 142	12 69,1	1 175,1
Країна 3	5 184	7 285	5 278	7360	1 405,3	1 394,5
Країна 4	5 177	7 684	–	–	1 484,3	–
Країна 5	–	–	10 829	15 709	–	1 450,6
Країна 6	6 280	8 716	12 639	13 934	1 387,9	1 102,5
Усього за співставленими країнами	16 754	23 751	28 935	35 572	–	–
Усього продукту Б	3 869	1 393	2 843	1 344	360	472,7

1	2	3	4	5	6	7
Країна 1	66	47	353	278	712,1	787,5
Країна 2	3 803	1 346	–	–	3 53,9	–
Країна 3	–	–	24 090	1 066	–	428,1
Усього за співставленими країнами	66	47	353	278	–	–
Усього за двома товарами	–	3 2828	–	52 625	–	–
В тому числі за країнами, що порівнюються	–	23 798	–	35 850	–	–

Ситуаційне завдання. Задля формування аналітичного звіту щодо розвитку зовнішньоекономічної діяльності (за даними сайту Державної служби статистики України) треба використати такі дані:

географічна структура зовнішньої торгівлі товарами (щомісячна інформація); товарна структура зовнішньої торгівлі України (щомісячна інформація); обсяг експорту-імпорту товарів за регіонами (щомісячна інформація); індекси фізичного обсягу, середніх цін та умов торгівлі у зовнішній торгівлі України товарами (щоквартальні показники); щомісячні обсяги експорту-імпорту товарів за країнами світу; зовнішня торгівля України товарами з країнами ЄС; експорт-імпорт послуг за країнами світу; обсяги експорту-імпорту послуг за регіонами (щоквартальна інформація); динаміка експорту-імпорту послуг за країнами світу (2005 – 2017 рр.); динаміка структури експорту-імпорту послуг (2005 – 2015 рр.); географічна структура експорту-імпорту товарів (1996 – 2017 рр.).

Тема 19. Узагальнюючі характеристики ринкових відносин

Мета СРС – набуття навичок комплексного аналізу ринкового середовища.

Завдання СРС – виокремлення статистичних закономірностей, що дають змогу здійснити аналітичний огляд наявного інформаційного матеріалу.

Методичні рекомендації

У національних рахунках використовуються **два рівні показників і два методи оцінювання:**

для економіки в цілому результати вимірюються випуском товарів та послуг і валовим внутрішнім продуктом у *ринкових цінах*;

для секторів та галузей – результати вимірюються випуском товарів та послуг і валовою доданою вартістю в так званих *основних цінах*, тобто за відкиданням від ринкових цін чистих податків на продукти та імпорт.

До **основних методичних підходів** оцінки конкурентоспроможності ринкової економіки країни відносять: інтегральний метод, ранжування країн та регіонів, кластерний аналіз.

Проблемні питання, що виносяться на СРС

1. Кількісні та якісні фактори зовнішнього та внутрішнього середовища ринків.
2. Державна політика розвитку ринків.

Рекомендована література

Основна

1. Беляевский И. К. Маркетинговое исследование: информация, анализ, прогноз : учеб. пособ. / И. К. Беляевский. – Москва : Финансы и статистика, 2002. – 320 с.
2. Вашків П. Г. Фінансово-банківська статистика / П. Г. Вашків, П. І. Пастер, В. П. Сторожук та ін. – Київ : Либідь, 2007. – 512 с.
3. Геллер І. М. Статистика ринку житла / І. М. Геллер – Київ : Знання, 2000. – 498 с.
4. Гилберт А. Маркетинговые исследования / А. Гилберт. – Санкт-Петербург : Питер, 2002. – 752 с.
5. Крамченко Л. І. Економічна статистика / Л. І. Крамченко, Н. П. Лутчин, Б. С. Москаль. – Львів : Новий Світ-2000, 2004. – 364 с.
6. Новоселов А. С. Теория региональных рынков / А. С. Новоселов. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2002. – 448 с.
7. Рождественська Л. Г. Статистика ринку товарів і послуг / Л. Г. Рождественська. – Київ : КНЕУ, 2005. – 420 с.
8. Саблина Е. А. Статистика финансов / Е. А. Саблина – Москва : Изд. Экзамен, 2006. – 254 с.
9. Статистика финансов : учебник / под ред. проф. В. Н. Салина. – Москва : Финансы и статистика, 2000. – 816 с.
10. Столяров Г. С. Статистика охорони здоров'я / Г. С. Столяров, Ю. В. Вороненко, М. В. Голубчиков. – Київ : КНЕУ, 2002. – 230 с.
11. Столяров Г. С. Соціальна статистика / Г. С. Столяров, М. Ю. Огай. – Київ : КНЕУ, 2003. – 196 с.
12. Статистика ринків / за ред. Н. О. Парфенцевої. – Київ : ДП "Інформаційно-аналітичне агентство", 2007. – 864 с.
13. Удотова Л. Ф. Соціальна статистика / Л. Ф. Удотова. – Київ : КНЕУ, 2002. – 376 с.
14. Фінансово-банківська статистика : практикум / за ред. Є. І. Ткача. – Київ : Либідь, 2002. – 324 с.
15. Шустіков А. А. Фінансова статистика: навч. посіб. / А. А. Шустіков. – Київ КНЕУ, 2002. – 290 с.

Додаткова

16. Васильєва В. В. Фінансовий ринок / В. В. Васильєва, О. Р. Васильченко Донецьк : Норд-Прес-МЕГІ, 2007. – 404 с.
17. Ковтун Н. В. Статистичне дослідження інвестиційного процесу та інвестиційної діяльності: теорія, методологія, практика : монографія / Н. В. Ковтун. – Київ : ІМЕКС, 2005. – 418 с.
18. Науково-технічна та інноваційна діяльність в Україні у контексті євроінтеграційних процесів : монографія / І. Ю. Єгоров, І. А. Жукович, Ю. О. Рижкова та ін. – Київ : ІВЦ Держкомстату України, 2006. – 224 с.
19. Пухтаєвич Г. О. Аналіз національної економіки / Г. О. Пухтаєвич. – Київ : КНЕУ, 2005. – 254 с.
20. Сєрова І. А. Організація статистичних спостережень : конспект лекцій / І. А. Сєрова, І. В. Аксьонова. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2008. – 236 с.
21. Социальная статистика / под ред. И. И. Елисеевой. – Москва : Финансы и статистика, 2002. – 480 с.
22. Статистика рынка товаров и услуг / под ред. И. К. Беляевского. – Москва : Финансы и статистика, 2002. – 656 с.
23. Фінансова статистика (з основами теорії статистики) : навч. посіб. / А. В. Головач, В. Б. Захожай, Н. А. Головач та ін. – Київ : МАУП, 2002. – 224 с.
24. Шелудько В. М. Фінансовий ринок : навч. посіб. / В.М. Шелудько. – Київ : Знання-Прес, 2002. – 535 с.

Інформаційні ресурси

25. www.ukrstat.gov.ua.
26. Сайт Євростат // <http://ec.europa.eu/eurostat>.
27. База даних Статистичної комісії ООН // – <http://www.un.org/ru/databases/index.html>.
28. Програма міжнародних зіставлень 2011 : – <http://www.un.org/ru/databases/index.html>.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

СТАТИСТИКА РИНКІВ

**Методичні рекомендації
до самостійної роботи студентів
спеціальності 051 "Економіка"
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Сєрова** Ірина Анатоліївна

Відповідальний за видання *О. В. Раєвська*

Редактор *О. В. Анацька*

Коректор *Т. А. Маркова*

План 2018 р. Поз. № 292 ЕВ. Обсяг 49 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*